

Remissyttrande

Datum 2026-02-03

Diarienummer RS 2025-05242

Finansdepartementet

Ert diarienummer Fi2025/01857

Goda möjligheter till ökat välstånd (SOU 2024:29) och Fler möjligheter till ökat välstånd (SOU 2025:96)

Övergripande synpunkter

Inledningsvis lämnar Västra Götalandsregionen (VGR) övergripande synpunkter. Det följs sedan av kommentarer på förslag och bedömningar per kapitelindelning och avsnitt i betänkandena. Rubrikerna i yttrandet följer kapitelindelning och avsnitt i betänkandena.

VGR vill inleda med att lyfta fram att både del- och slutbetänkande är omfattande och innehåller ett stort antal förslag och bedömningar av vitt skild karaktär som dessutom spänner över flera områden. Flera av frågorna som behandlas är politiska. VGR har förståelse för kommitténs uppdrag, men vill poängtera svårigheten för remissinstanserna att besvara de båda betänkandena.

I flera av VGR:s ställningstaganden kring förslag och bedömningar lyfts att förslagen leder till ökad statlig styrning och centralisering. VGR betonar att utredningen bör ses i ljuset av flera andra pågående och avslutade nationella utredningar som behandlar statens roll och ansvar gentemot kommuner och regioner. VGR delar bland annat Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) oro över detta, som riskerar att inskränka kommuners och regioners självstyrelse, och därmed påverka möjligheten att fullgöra välfärdsuppdraget. Därtill anser VGR att det till flera av förslagen och bedömningarna i betänkandena krävs ytterligare utredningar med konsekvensanalyser och att fler experter inom respektive område bör involveras i efterföljande utredningar.

Mot bakgrund av det ökade fokus på geopolitik och beredskap som råder vill VGR understryka att det finns reella målkonflikter mellan produktivitetsorienterade styr signaler och kravet på robusthet vid höjd beredskap och ytterst krig. För att undvika att produktivetsreformer underminerar beredskapen bör genomförandet av produktivetskommissionens förslag villkoras av dokumenterad konsekvens- och sårbarhetsanalys, tydliga krav på redundans i kapacitet, kompetens och kritiska försörjningsflöden samt styr- och ersättningssystem som premierar uthållighet och kontinuitet vid långvariga störningar. Detta säkerställer att effektivitet kan uppnås utan att motståndskraften försvagas.

Goda möjligheter till ökat välstånd (SOU 2024:29)

5. Regelförenkling

5.6.11 Fler åtgärder för enklare regler och förbättrad regeltillämpning

VGR delar inte bedömningen att kommuner och regioner bör bygga upp särskilda strukturer i det syfte som utredningen anger. Att skapa nya strukturer riskerar driva såväl administration som kostnader. VGR anser att det även kan påverka det kommunala självstyret om lagstiftning införs i enlighet med detta.

6. Tillståndprocesser

VGR ser positivt på en mer dynamisk regelgivningsprocess med löpande utvärdering och revidering. Särskilt för små och medelstora företag är ökad förutsägbarhet viktigt för investeringsvilja. Därutöver är det önskvärt med minskad fragmentering i regelgivningen, ökad samordning mellan myndigheter, samt tidig involvering av näringslivet i regelutvecklingen. Detta är särskilt viktigt för grön omställning.

Myndigheters tillämpning och tolkning av statsstödsregelverket har betydande negativa konsekvenser för företagens konkurrensförutsättningar. Företag i Västra Götaland verkar på en europeisk marknad där statsstödsregler i praktiken tolkas och tillämpas olika mellan EU-länder. En mer restriktiv tolkning i Sverige riskerar att hämma investeringar, innovation och omställningsarbete, särskilt

inom industrin. För att stärka produktivitet och tillväxt är det därför angeläget att svenska myndigheter tillämpar statsstödsregelverk på ett sätt som är i linje med övriga medlemsländer. För att svenska företag inte ska hamna i ett konkurrensmässigt underläge krävs ökad vägledning, bättre samordning samt en tydligare nationell hållning i hur regelverket ska tolkas.

7. Bostäder och byggande

7.4.4 Länsstyrelsernas roll inom regional utveckling bör stärkas

VGR delar inte bedömningen kring regionalt utvecklingsansvar. Förslaget är en del av en större inriktning, inom vilken även kommunernas planmonopol föreslås ses över. Betänkandet efterfrågar tydligare uppdrag till Länsstyrelsen för att kunna inta ett tillväxtperspektiv i sitt arbete, något som idag ingår i instruktionen. Länsstyrelsen verkar snarare ha tolkat uppdraget för brett.

Betänkandets inriktning är enbart ökad produktivitet, utan att nämnvärt beakta effekterna i stort. I konsekvensanalysen konstateras att förslaget kan ha effekt på regional och kommunal självstyrelse. Det verkar förhastat att föreslå en så omfattande politisk förändring utifrån underlag om en fråga, som bostadsbyggande. Bedömningen visar också att kunskapen om regionalt utvecklingsarbete är bristande.

8. Transportinfrastruktur

8.7.1 Stärk samhällsekonomisk effektivitet och kostnadskontroll i planprocessen

VGR tillstyrker förslag och bedömningar om en ökad samhällsekonomisk effektivitet och kostnadskontroll i planprocesserna. Däremot efterfrågar VGR utvecklade och mer transparenta samhällsekonomiska modeller för att styra mot långsiktigt hållbara investeringar, skapa förutsägbarhet och klargöra förutsättningarna för regional och kommunal planering.

8.7.3 Prioritera underhåll av väg och järnväg

VGR tillstyrker att underhåll av både järnvägs- och vägsystem ska prioriteras. Samtidigt ser VGR behov av bättre planering och utvecklade metoder för

järnvägsunderhåll, så att konsekvenserna för samhället under arbetet blir så små som möjligt.

10. Produktivitet i offentlig sektor

Vid sidan av flera konstruktiva förslag i betänkandet främst vad det gäller statens styrning, där effekten skulle vara till demokratins fördel genom ökad konsekvens och transparens, presenteras andra förslag som skulle kunna leda i motsatt riktning. Även i Vårdansvarskommitténs slutbetänkande hänvisas till produktivitetskommissionens skrivning i kapitlet¹, och förslagens demokratiska konsekvenser presenteras inte. VGR instämmer i att styrning med färre inblandade kan vara effektivare än politiskt samarbete och förhandlingar mellan direktvalda nivåer, men förespråkar ökad och strukturerad flernivåsamverkan kring dessa och andra komplexa frågor. VGR ställer sig kritiska till stärkt statlig styrning över helheten, där de två övriga direktvalda nivåernas självstyrelse riskerar att träda tillbaka.

12. Kommunsektorn m.m

12.3.2 Mer ändamålsenlig styrning av kommunsektorn

VGR ser positivt på en översyn av formerna och principerna för de riktade statsbidragen. Riktade statsbidrag bör minska till förmån för generella statsbidrag. Det skapar en större stabilitet och förutsägbarhet i verksamheten, vilket gynnar en jämn kostnadstakt och ett mer långsiktigt och effektivt genomförande. Om riktade statsbidrag ska användas bör dessa vara långsiktiga och förutsättningarna kända tidigt för att möjliggöra implementering i de regionala och kommunala budgetprocesserna. VGR vill betona att ansöknings- och rapporteringsförfarandet behöver vara så administrativt enkelt som möjligt.

13. Skatter

13.5.6 En mindre snedvridande företagsbeskattning?

VGR instämmer i bedömningen och vill särskilt uppmärksamma att en förenklad, mer förutsägbar och stabil företagsbeskattning är särskilt viktig för små, växande och FoU-intensiva företag.

¹ Slutsats, sidan 479 i Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29)

Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96)

3. Forskning, utveckling och innovation samt 8. Klimat och industripolitik

VGR lämnar ett sammanfattande svar till både kapitel 3 och kapitel 8.

Få regioner är lika tydligt påverkade av effekterna av ökad global konkurrens och behov av ökad produktivitet inom tillverkning i exportintensiva näringsgrenar som Västra Götaland. Teknologiutvecklingens och produktionens globala strukturuomvandling påverkar den svenska tillverkningsindustrins konkurrenskraft och därmed välfärdsutvecklingen. Förbättrad produktivitet är avgörande för Västsveriges framtid. Produktivitetskommissionens resultat är viktiga och ett steg framåt, men inte tillräckliga som utgångspunkt för en svensk kraftfull mobilisering för ökad produktivitet. Del- och slutbetänkande behöver tydligare peka ut strategiska riktningar och skiljer inte alltid på stort och smått. I några fall upplevs förslagen ge röst åt rent politiska önskemål. Samlat försvagar det helheten.

Förbättringsarbete i respektive sektor är självklar uppgift för alla organisationer och sektorer, men det leder inte i sig till de nödvändiga större steg som behöver tas inför kommande decenniers produktivetsökning. Förslag som leder till sådan systeminnovation behöver pekas ut och prioriteras. Behovet är inte främst att fokusera på att samla alla små förbättringar, utan på att forma och genomföra de stora strategiska förändringarna. Sverige är på väg in i en global konkurrenssituation som är tuffare än på många år. VGR ser därmed ett behov av följande:

- Snabbare innovationsprocesser i existerande industrisektorer kommer att krävas för bibehållen konkurrenskraft. Konkurrensen från Kina gör att innovationsprocesser måste bli snabbare och tiden till marknad kortare än idag. Det är en omställning som kräver fokus och offentlig-privat samverkan.
- VGR delar inte bedömningen i 8.3.11 och menar att en uppluckring av statsstödsregler är önskvärd, i bemärkelsen att statsstöd är ett verktyg som kan användas i teknologidrivande och konkurrensutvecklande syfte.

Större teknologi- och innovationssteg, till exempel elektrifiering av fordon och skiftet till fossilfria material och produkter, handlar om både produkt- och produktionsutveckling och innebär stort behov av mobilisering av statliga stöd och engagemang. Både historisk och nutida internationell utveckling visar tydligt att offentligt engagemang behövs i större innovationssteg och omställningsfaser, och att det är effektivt för att ta internationella marknadsandelar.

- Offentliga aktörer, särskilt staten, behöver ta ett större ansvar när den kommersiella risken ökar och ge starkt stöd för omställningen samt skapa långsiktiga incitament för marknads utveckling. De ska också vara en pålitlig partner i processen och bidra med ett engagemang som håller internationell nivå.
- Styrkan i sammanhängande teknologiska lösningar behöver tas tillvara. Tjänstesektorer och ”Tech” (till exempel rymd, flyg, AI, kvantteknik och ny militärteknik) är ofta direkt kopplade till och starkt förankrade i den industriella ekonomin. Styrkan i ett komplett industriellt ekosystem ska därmed inte underskattas, där nya sektorer och tjänster är sammanvävt med befintlig industriell ekonomi.

Civil-militär tillväxtstrategi för säkerhet och välfärd

Dual-use, när en teknologi eller produkt kan ha både civila och militära användningsområden, är ett strategiskt område för ny teknologisk utveckling och tillväxt där två sektorer arbetar närmare varandra med potential att göra utvecklingen mer effektiv i båda sektorer. För att det ska fungera krävs innovationspolitik. Försvarsindustrin har låg produktivitet och begränsad kapacitet för snabb uppskalning. VGR ser ett behov av:

- Civil-militär utvecklingsstrategi behöver ingå som del av en strategi för ökad produktivitet. Båda delarna behöver byggas samman på kunskaps-, FoI-, och näringslivsnivå.
- För att skapa verkligt mervärde på FoI-systemnivå krävs strukturer som möjliggör detta. Det handlar inte om dual-use, utan om effekterna på FoI-systemnivå. Genom att låta den offentliga och privata sektorn växelverka kan samhällsekonomin stärkas. Ett sådant system kan bli en kraftfull motor för teknologisk utveckling på nationell nivå. För att lyckas behöver vi återskapa detta FoI-system och etablera särskilda program. Där kan VGR ta en strategisk roll, och Västsverige kan fungera som pilot.

4. Digitalisering och AI

4.4.2 Säkerställ tillgång till svenska data

VGR är positiva till förslagen och har egna tidigare och pågående arbeten som pågår i samma riktning. VGR instämmer i bedömningen att tillgång till data är grundfundamentet för den digitala utvecklingen. Digitalisering, sammanställning och tillgängliggörande av data behöver därför vara en prioriterad uppgift i offentliga myndigheter. VGR anser att en nationellt samordnad infrastruktur och tydliga standarder för datadelning skulle minska dubbelarbete, reducera administrativa kostnader och påskynda produktivitetsvinster i offentlig sektor. För att realisera nyttan krävs även att ansvarsfördelning för datadelning tydliggörs nationellt, så att kommuner och regioner inte behöver ta fram egna lösningar i onödan.

VGR ser positivt på ambitionen att förenkla lagstiftningen kring informationsutbyte mellan myndigheter. I det regionala utvecklingsarbetet grundas analyserna till stor del på offentliga data som tillhandahålls av myndigheter som SCB, Tillväxtanalys, Trafikanalys och Tillväxtverket. För att komma åt statistiken krävs inte sällan ett omfattande manuellt arbete av användaren i system som kan se mycket olika ut mellan myndigheter. VGR anser att alla myndigheter som tillhandahåller officiell statistik av allmänt intresse bör göra detta via API:er och via ett enhetligt system. SCB är idag den myndighet som arbetar i linje med detta och bör vara modellmyndighet.

4.4.3 Minska osäkerheten kring datahantering

VGR är positiva till att Sverige likriktar och driver en mer EU-gemensam tolkning av GDPR. Att tolka lagrummet mer lika över nationsgränserna ger en större marknad för leverantörer av digitala tjänster. Fler leverantörer och tjänster skulle gynna VGR då det innebär en ökad konkurrens.

Otydlighet i lagstiftning och regelverk leder idag till försiktighet och uteblivna investeringar, vilket långsiktigt kan minska produktivitsutvecklingen i offentlig sektor. En tydligare nationell linje skulle minska behovet av resursbelastande juridiska parallellbedömningar.

4.4.4 Förbättra den digitala infrastrukturen i offentlig sektor

VGR ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som redovisas i avsnittet och delar kommissionens bedömning att långsiktiga och samordnade samhällsinvesteringar i digital infrastruktur är en nödvändig förutsättning för ökad produktivitet i offentlig sektor. Förslagen utgör sammantaget ett viktigt steg mot en mer sammanhållen och strategiskt styrd utveckling av den offentliga sektorns digitala förutsättningar.

VGR vill göra följande medskick:

- För att uppnå avsedda effekter krävs att Digg tilldelas ett långsiktigt mandat, tillräckliga resurser samt ett tydligt ansvar för att driva och samordna den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen. Erfarenheter från tidigare uppdrag visar att begränsad finansiering och otydlig styrning riskerar att leda till fragmenterade lösningar och uteblivna effektivitetsvinster. Den pågående omorganisationen i samverkan med Post- och telestyrelsen bör därför ses som en del i ett bredare behov av att tydliggöra ansvar, styrning och genomförandekraft på nationell nivå.
- Förslagen bör omfatta hälso- och sjukvårdens digitala infrastruktur. Detta är ett område där behovet av gemensamma grundkomponenter och interoperabla lösningar är särskilt stort, och där bristande samordning i dag medför betydande konsekvenser för både effektivitet och verksamhetsutveckling.
- Förslaget om att regeringen bör ta initiativ till en nationell marknadsplats för digitala lösningar riktade mot offentlig sektor bedöms vara av särskild strategisk betydelse. En sådan marknadsplats kan bidra till ökad transparens, bättre återanvändning av lösningar och mer ändamålsenliga införandeprocesser, vilket i förlängningen är centralt för att uppnå en mer kostnadseffektiv och skalbar digital utveckling i offentlig sektor.
- Förmågan att vara uppkopplad bör vara en integrerad och grundläggande del av den digitala infrastrukturen. Robust och ändamålsenlig uppkoppling är en förutsättning för att investeringar i digitala lösningar ska ge avsedd effekt. Erfarenheter från regionala utvecklingsinitiativ visar att etablering av avancerade trådlösa infrastrukturer såsom privata 5G-nät kan vara ett nödvändigt komplement för att säkerställa tillräcklig

inomhustäckning och funktionalitet i komplexa verksamhetsmiljöer, särskilt där konventionella marknadsmodeller och kommersiella aktörer i dag inte fullt ut tillgodoser dessa behov. Det finns skäl att vidare analysera hur nuvarande marknadsförutsättningar och reglering påverkar offentlig sektors möjligheter till samverkan, effektivt resursutnyttjande och långsiktigt hållbara lösningar. Ett sådant fördjupat perspektiv bör beaktas i det fortsatta arbetet med att utveckla digital infrastruktur som samhällsinvestering.

4.4.5 Stärk förmågan till digital innovation i offentlig sektor

VGR ser positivt på att förmågan till digital innovation i offentlig sektor stärks, inte minst kring AI som särskilt omnämns. Innovation behöver ske i samverkan mellan stat, regioner, kommuner, akademi och näringsliv för att skala lösningar och skapa produktivitetsvinster nationellt. VGR vill betona att kompetenshöjande insatser är avgörande för att offentlig sektor ska kunna tillgodogöra sig innovation och ny teknik på ett ansvarsfullt sätt.

En av bedömningarna rör att användningen av automatiserade beslut i offentligt finansierad verksamhet bör öka. VGR anser att det behövs djupare utredning kopplat till individens rätt, dels med tanke på etiska aspekter och dels kopplat till AI-förordningen, som kräver mänsklig översyn av automatiskt beslutsfattande.

5. Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

VGR delar utredningens förslag och bedömningar, och vill göra följande medskick:

- Teknisk utveckling, forskning och innovation behöver ges en större roll i framtidens politik. VGR betonar vikten av långsiktig FoU-finansiering samt fortsatt stöd till test- och demonstrationsmiljöer, där samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor är en grundförutsättning. Det finns ett behov av åtgärder för att attrahera och säkra tillgången till högkvalificerad kompetens, inklusive förbättrade förutsättningar för internationell rekrytering och ett utbildningssystem som möter näringslivets behov.
- Sveriges attraktivitet för högkvalificerade arbetskraftsinvandrare behöver stärkas.

- Villkoren för utländska forskare, doktorander och studenter behöver förbättras. Fortsatt FoU-avdrag för internationell kompetens är ett sätt att göra Sverige attraktivt.
- Universitet och högskolor behöver incitament för att erbjuda kortare utbildningar, som efterfrågas av näringslivet.
- De nationella yrkesprogrammen på gymnasial nivå behöver stärkas. Attraktiviteten till bristyrken och utbildningar ökas bland annat genom att säkerställa tillgång till APL-platser, säkerställa utbildningarnas kvalitet och yrkeslärares kompetensutveckling.
- VGR välkomnar den nationella STEM-strategin och regeringen behöver arbeta för ett effektivt genomförande.
- Fler unga måste klara skolan. För många ungdomar går ut grundskolan utan godkända betyg.
- Värna folkhögskolornas finansiering och viktiga roll i att ge människor fler chanser att utbilda sig och etablera sig på arbetsmarknaden.

9. Energiförsörjning

I Västra Götaland ökar behovet av el kraftigt på grund av industrins gröna omställning och transportsektorns elektrifiering. Regionen påverkas starkt av global konkurrens och kravet på högre produktivitet inom exportindustrin. Elektrifieringen är en avgörande utmaning, inte bara för Västsverige utan för hela Sverige. Produktivitetskommissionens resultat är viktiga och ett steg framåt, men inte tillräckligt som utgångspunkt för en svensk kraftfull mobilisering för ökad produktivitet. Det avser även betänkandets kapitel 3 och kapitel 9. Del- och slutbetänkande pekar inte i tillräckligt hög grad ut tydliga strategiska riktningar samt skiljer inte konsekvent på stort och smått.

För att möta framtidens behov av elektrifiering föreslår VGR att elmarknadens aktörer och energisystemet ges starkare drivkrafter, tydligare uppdrag och styrmedel, men även konsekvenser om de inte lever upp till kraven. Med tanke på den stora utmaning som väntar framstår många nuvarande förslag som felriktade och otillräckliga. Förbättringsarbete inom system i respektive sektor är självklar uppgift för alla organisationer och sektorer, men det leder inte i sig till de nödvändiga större steg som behöver tas. Förslag som leder till systeminnovation behöver pekas ut och prioriteras. Sverige är på väg in i en global konkurrenssituation som är tuffare än på många år, där elmarknaden är av central betydelse för att Sverige ska klara av att stå fortsatt stark i konkurrensen.

9.4.3 Inför en trestegsprincip för ett mer samhällsekonomiskt effektivt elsystem

Elnätsbolagen arbetar idag i stor utsträckning utifrån en liknande princip som utredningen efterfrågar. I betänkandet saknar VGR förslag som ger bättre möjligheter och tydligare ansvar att planera och rusta elnätet utifrån ett proaktivt nätutvecklingsarbete. För att klara Sveriges elektrifiering kommer det att behöva byggas mer nät och anslutningstiderna måste kortas. I de uppdrag som föreslås i betänkandet som handlar om ett helhetsansvar kopplat till planering av el- och energisystem behöver detta vara utgångspunkt.

9.4.5 En ändamålsenlig utbyggnad av elsystemet bör kunna genomföras med statligt stöd

VGR instämmer i bedömningen. Det viktigt att beakta ett mer proaktivt arbetssätt för att tydligt röra sig mot planeringsmålet.

Vad gäller förslagen om att på nytt ge Svenska kraftnät i uppdrag att bygga ut nätanslutningar till havs som en del i att öka investeringsviljan i havsbaserad vindkraft, så menar VGR att insatsen inte ska ställas mot huruvida det är samhällsekonomiskt motiverat. Det kravet är inte uttalat på samma sätt inom andra områden. VGR:s slutsats är att den havsbaserade vinden behövs i Sveriges elsystem, och per definition kommer att vara samhällsekonomiskt motiverad. Anslutning av den havsbaserade vindkraften behöver lösas, och kan ses som en del av ett uppdrag rörande helhetsansvar för planeringen av elsystemet. Åtgärden behöver omfattas av tydliga direktiv.

VGR är positiva till förslaget att analysera möjligheterna att använda de så kallade flaskhalsinkomsterna för fler typer av åtgärder som kan förbättra elsystemet. Det avser exempelvis energilager såsom batteri och särskilt gasturbiner för att ge effekt vid topplast. För att förslaget ska få effektiv bör det utredas vidare där annan lagstiftning² om vilken typ av anläggningar som elnätsaktörer får äga, samt hur de används, ses över.

² kap. 3 i Ellagen, samt EU-lagstiftning rörande nätverksamhet

11. Kriminalitet och tillit

VGR är positiva till förslagen kring kriminalitet och tillit. VGR vill betona vikten av förslagen i avsnitt 11.3.6 (Lägre krav för uteslutning och lättare att säga upp avtal), då dessa åtgärder skulle ge regionen bättre förutsättningar att förebyggande arbeta mot välfärdsbrottslighet. VGR vill även kommentera förslaget i 11.3.7 (kommuner och regioner ska kunna ta ut avgifter för kontroll), som är välkommet men inte täcker hela behovet. Det krävs statliga medel eller riktade bidrag för att bygga upp kapacitet samt nationella stödstrukturer, till exempel gemensamma register, för att undvika dubbelarbete.

Betänkandet behandlar inte resursfrågan uttryckligen. Det är viktigt att lyfta resursfrågan då ett eventuellt införande av tillståndsplikt, vandelsprövning och löpande uppföljning innebär ökad administration, ökat behov av bland annat juridisk kompetens samt övriga kostnader för till exempel utveckling av system.

13. Kommunsektorn

13.3.1 En garantimodell för kommunsektorns finansiering

VGR håller med om att det finns en risk för att kommuner och regionen agerar på ett sätt som förstärker lågkonjunkturen om skatteunderlaget minskar, vilket kan leda till extra kostnader och påverka välfärden. VGR stödjer utredningens förslag om en statlig garanti för intäkterna i kommuner och regioner. Om en sådan införs är det av vikt att principerna och tillämpningen av dessa blir tydliga och transparenta. Detta gäller särskilt beräkningen av nivån för den garanterade intäkten samt hur och när utbetalning ska ske. En sådan modell behöver ta hänsyn till regionernas bredare uppdrag inom kollektivtrafik, infrastruktur och regional utveckling.

13.3.2 Bättre redovisning för förbättrad tydlighet

VGR delar utredningens bedömning att den statliga styrningen i flera delar är oförutsägbart och otydligt, det är svårt att få överblick och förstå satsningarna i budgetpropositionen. VGR är därför positiv till utredningens förslag om förbättrad tydlighet avseende statsbidrag och reformer. VGR vill skicka med att det är viktigt att den realekonomiska beräkningen utöver demografiskt tryck även tar hänsyn till kostnadsutvecklingens priskomponent i form av tillämpbara prisindex.

13.3.3 Metoder för att kunna mäta produktivitetsutvecklingen

VGR instämmer i utredningens analys kring utmaningarna i beräkning och bedömning av kommunsektorns produktivitet och effektivitet. Det finns goda skäl att inte enbart fokusera på producerad kvantitet, utan även på innehållet i och effekterna av denna kvantitet. Den medicinska utvecklingen har gjort att allt fler överlever sjukdomar som tidigare var obotliga. Ett gott liv för patienten kan uppnås genom tidskrävande och komplexa åtgärder som utan hänsyn till produktionens kvalitetsaspekt kan leda till en felaktig slutsats att verksamheten är oproduktiv.

13.3.4 Statsbidragsportal och sektorsbidrag

VGR är positiv till en mer överskådlig och administrativt effektiv hantering av statsbidrag och instämmer i utredningens bedömning att antalet riktade statsbidrag bör minskas och i stället inordnas i sektorsbidrag.

13.3.5 Kommunala bolag och dold mervärdesskatt

VGR ser positivt på förslagen, inte minst vad gäller att utreda sund konkurrens och motverkande av korruptionsrisker. Vidare ser VGR det som positivt att sänka schablonersättningsnivåerna som varit samma sedan de upprättades.

14. Administration i offentlig sektor

VGR delar utredningens bedömning om behovet av att se över och minska administrationen i offentlig sektor. Statliga myndigheters krav på uppföljning och rapportering ökar administrationen. Åtgärder på statlig nivå skulle därmed få effekter som underlättar för regioner och kommuner. Samtidigt vill VGR understryka att det måste göras med omsorg, så att demokratin och gällande lagar och regler inte påverkas negativt.

15. Offentlig upphandling

VGR delar utredningens bedömningar och ställer sig bakom föreslagna ändringar. VGR välkomnar särskilt de förslag som rör större frihet i upphandlingsreglerna eftersom det skulle ge möjlighet till mer flexibla processer. Det kan leda till bättre affärer, ökad kostnadseffektivitet och bättre långsiktiga relationer med leverantörer vilket dagens rigida regelverk ofta hindrar.

VGR vill göra ett medskick som även gäller kapitel 11 (Brister i avtalsuppföljning). Idag sker uppföljning ofta manuellt och bristfälligt, vilket leder till kvalitetsproblem och risk för korruption. VGR skulle välkomna ett nationellt arbete för att upphandlande myndigheter ska kunna implementera AI vid avtalsuppföljning. Det skulle exempelvis kunna vara en nationell AI-strategi för upphandling och en nationell plattform (driven av till exempel Upphandlingsmyndigheten) med färdiga AI-moduler för avtalsanalys, riskbedömning och avvikelshantering, som kommuner och regioner skulle kunna ansluta till.

17. Hälso- och sjukvård

VGR delar i stor utsträckning kommissionens bedömningar och förslag inom avsnittet, men konstaterar samtidigt frånvaron av medicinsk kompetens bland såväl kommissionens ledamöter som utsedda experter. Hälso- och sjukvården är ett fackområde som omfattar flera perspektiv som behöver belysas separat och därefter sammanvägas innan beslut kan fattas. Således krävs en fördjupad och breddad utredning inför eventuell fortsatt beredning av lämnade förslag.

17.3.1 Stärkt primärvård med tillräcklig resurstilldelning

VGR instämmer delvis i kommissionens bedömning och förslag. Primärvårdens roll bör stärkas, men det sker inte automatiskt genom en omfördelning av resurser inom vårdsystemet. En bredare ansats krävs, och en eventuell strukturell omfördelning av resurser inom vårdsystemet bör föregås av ett transparent arbete med samt dialog om prioriteringar. Att flytta resurser från specialiserad vård till primärvård innebär konsekvenser i form av behov av ransonering inom specialiserad vård. Detta kan vara ett relevant resultat av en genomförd prioriteringsbedömning, men behöver kommuniceras på ett tydligt och pedagogiskt sätt gentemot befolkningen.

Vidare menar VGR att det föreslagna måttet för att följa omställningen i form av primärvårdens andel av de totala sjukvårdskostnaderna inte är tillfyllest om det inte följs av mått som följer upp kvalitet och resurseffektivitet.

17.3.4 Remisskrav för akutvård på sjukhus

VGR instämmer delvis i utredningens förslag. Argumentationen bakom införande av remisskrav för akuta besök på sjukhus är i sak valid. Dock förutsätter detta att

primärvårdsnivån har de personella förutsättningar som krävs för att på ett patientsäkert sätt kunna omhänderta den ökade volym akuta bedömningar som tillkommer.

VGR vill betona att ett eventuellt införande av remisskrav inte kan föregå omställningen till en stärkt primärvård. Omställningen måste komma först, annars riskerar patientsäkerheten att försämrats och behovet av akut vård att öka, om planerad primärvård trängs undan för akuta bedömningar.

17.3.5 Strategiskt ansvar för kompetensförsörjning och vårdinfrastruktur

VGR bemötte frågan om ökat statligt ansvar för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning i yttrande över ansvaret för hälso- och sjukvården (SOU 2025:62). VGR framhöll att varje region bör besluta om insatser utifrån sina förutsättningar. VGR stödjer bland annat:

- Gemensamma kliniska moment för utbildningar oavsett lärosäte
- Samordning av vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar med få studenter
- Ersättningsprinciper för studenters merkostnader i samband med verksamhetsförlagd utbildning (VFU)
- Införande av VULF-avtal införs för vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar i högskolan

Ur ett beredskapsperspektiv kan ett utökat statligt ansvar öka redundansen och stärka kompetensförsörjningen nationellt. Speciellt för en mindre och mer sårbar region. Samtidigt finns risker med ett minskat regionalt ansvar, då det kan skapa avstånd till det faktiska samhällsuppdraget att bedriva hälso- och sjukvård samt att säkerställa god beredskap.

17.3.7 Bättre kontroll över den utförda hälso- och sjukvården

VGR tillstyrker förslagen avseende de verksamheter som bedrivs enligt lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning (LOL) samt lagen (1993:1652) om ersättning för fysioterapi (LOF). VGR:s inställning är oförändrad jämfört med tidigare, och ligger i linje med yttrandet över promemorian DS 2023:23 som presenterade ett snarlikt förslag.

Förslaget bedöms främja den kommunala självstyrelsen och kommer markant att öka VGR:s möjlighet att planera, styra och följa upp den hälso- och sjukvård som

lämnats över till privata utförare. Ett upphävande av LOL och LOF skapar bättre förutsättningar till en mer jämlik vård i hela regionen där invånarnas behov i högre grad kommer att inverka på vårdutbudet. Även patientsäkerheten bedöms påverkas positivt om förslaget genomförs. VGR bedöms då kunna utforma förfrågningsunderlag som ger alla aktörer liknande förutsättningar och precisera krav vid upphandlingar. Möjlighet ges att även göra kontroller och häva avtal vid brister i patientsäkerheten, något som varit mycket svårt enligt nuvarande system.

Vid upphandlingar kan myndigheter redan idag ta hänsyn till små företags möjlighet att delta i upphandling av hälso- och sjukvårdstjänster. Genom 19 kap. i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling finns möjlighet att skapa upphandlingar som ger förutsättning för mikroföretag att lämna anbud. Mindre privata utförare har inom nuvarande arbetssätt möjlighet att på olika sätt verka inom hälso- och sjukvårdssektorn även om uppdragens form och storlek kan vara en begränsande faktor. Denna möjlighet kommer att bestå även om LOL och LOF upphävs.

17.3.9 Hälso- och sjukvårdens digitalisering

VGR instämmer i stort med slutbetänkandets bedömningar. VGR anser att en gemensam nationell digital infrastruktur kan vara fördelaktig. VGR vill dock skicka med att en ökad nationell styrning kan bidra till att minska diversitet och innovation genom likriktning. Det är önskvärt om regionerna tillsammans med staten har ett fortsatt ansvar för prioritering av utvecklingen båda av den digitala infrastrukturen och tjänsterna.

Slutbetänkandet går långt vad gäller datadelning bland annat vad gäller hälsodata. Det finns exempel internationellt där persondata använts för syften som inte var det tilltänka från början. VGR saknar tillräckligt beaktande av cybersäkerhet och AI-säkerhet som inte görs i betänkandet. Dessa områden kommer öka i betydelse och påverka möjligheter vad gäller datadelning och AI framåt.

Genom SKR har Sveriges regioner tagit fram en 10-punktslista på områden som behöver uppfyllas som VGR står bakom. 10-punktslistan beskriver de områden och insatser som Sveriges 21 regioner gemensamt bedömer behöver genomföras för att skapa en effektiv nationell digital infrastruktur för svensk hälso- och sjukvård. Listan omfattar områden där regionerna ser behov av insatser från

statens sida, såväl som insatser som bör lösas i samverkan mellan staten och huvudmännen³.

17.3.10 Vikten av prevention

VGR instämmer delvis i utredningens bedömning och förslag.

Preventionsinsatser bör stärkas och prioriteras, men det behöver samtidigt säkerställas att de preventionsinsatser som görs är resurseffektiva och vetenskapligt belagda, samt att de organiseras på ett sådant sätt att undanträngningseffekter av högre prioriterade insatser inom hälso- och sjukvården inte uppstår. I det arbetet bör regionerna vara delaktiga.

Regionstyrelsen

Västra Götalandsregionen

Helén Eliasson

Regionstyrelsens ordförande

Ann-Charlotte Järnström

Regiondirektör

³ [Nationell digital infrastruktur - SKR](#)